

Kapunyitás előtt

Avagy: új módi a művelődésben

Ha valahol, a *Komplett Ruházati Vállalat*nál tudhatják, mikor, mi az új módi. Eddig azt hittem, csak a ruhadívat változásaiban járatosak, de most kiderült, talán a változások iránt általában is érzékenyebbek, mint mások. Ki tudja, az öltözködés divatjának vilámbessége átalakulásai szoktatták-e őket, mindenestre meglepő természetességgel fogadták egy egészen újszerű közművelődési vállalkozás tervét.

Arról van szó, hogy a *Bartók Béla Művelődési Központ* és a vállalat „Komplett-napok” néven egyhetes közös művelődési programot szervez októberben. A cél: a művelődési központ közönsége és munkatársai megismerjék a vállalat tevékenységét, a *Komplett* dolgozói pedig a *Bartók* kulturális kínálatát. A kölcsönös hétnapos ismerkedés folytatásaként hosszantartó barátság kivirágzását

várják, remélve, az egyszerű kinyitott és úgy hagyott kapuk között megmarad a közlekedő: a vállalat dolgozói bejáratosak lesznek a művelődés házába, ahol már tudják, milyen kulturális értékekkel szolgálhatnak nekik.

Az október 27-én kezdődő program terve most készült el: a művelődési központ munkatársai a vállalat dolgozóinak igényei alapján állították össze a rendezvényeket, amelyekből minden korosztály kiválaszthatja a neki megfelelő. Vagyis gondoltak a *Komplett* boltjában dolgozók családjára is, a gyerekekre, a fiatalokra, a nyugdíjasokra. Csak izéltó a tervekből: kiállítás tekinthetnek meg, a festőművészt, *Vinkler László* kalauzolásával; előadást lesz; a gyerekeknek bábszínházi produkció, zenés irodalmi műsor, a fiataloknak muzsika, dzsessz, opera és diszkó; a

tápai népi együttesre bizonyára mindenki kíváncsi, az idősebbek egészen biztosan. A vállalat pedig áru- és dívtárgyakkal, vásárlói ankétával készül — keresztmetszetet mutatni a tevékenységéről.

Ezeket a „nyitott napokon” természetesen minden érdeklődő ismerkedhet a vállalattal is, a *Bartók* művelődési központtal is. Hátha a máshol dolgozóknak is megteszik az ötlet! Mindenestre a művelődési központban azt tervezik, a „Komplett-hét” egy komplett sorozat első eseménye lehet; *Szeged valamennyi, ezernél több munkást foglalkoztató vállalatával szeretnének hasonló, közösen kialakított programokat megvalósítani. Hogy mindenki észrevegye ezután: a kapujuk valóban nyitva van, és kinek-kinek érdemes belépni.*

S. E.

Harminc év, harminc opera

Meditáció egy kézikönyv ürügyén

Ha valaki tesztlapot tenne elem, milyen tárgy, jellemző kellék jut eszembe a zene-kritikusról, modjuk a múlt századáról, első blikkre valószínűleg hóhéralost, vagy minimum légyecsapót rajzolnék oda (na tudnék rajzolni). Napjaink operatészeinek rubrikájába pedig rózsacsokrot, elvéve pár tövissel. Mindazonáltal paradox helyzet, hogy a műfaj időálló alkotásai mégiscsak a 19. században születtek inkább, úgy is szokták mondani, az volt az opera százada, a huszadikban termő remekművek jobbadán ezt a „fiktív szabályt” erősítő kivételek. Mitől?

Elborongani föltötte messze vezetne, ámátor e tény látszik igazolni az elmúlt harminc év magyar operáinak dokumentációs gyűjteménye, *Boros Attila* minap megjelent hasznos kézikönyvének eszmei sugallata. Mint ha a számok misztikája érvényesülne, minden évre egy tojás, éppen harminc opera jut a három évtizedre, s átböngészve a kritikai visszhangokat, melyeknek bő teret szentel a szerző, úgy fest a dolog, csupa halhatatlan remekművel állunk szemben. Így könyvtávról legalábbis, mert színpadközelből oly ritkán tanulmányozhatók (a kis elemzések olvastán az a sanda gyanúm, magának *Boros Attilának* sem sikerült mindahányat), hogy hamarjában nem is tudnám megmondani, legtöbbjüket jászották-e a bemutatók évada után, hányszor, mikor újították föl, egyáltalán mennyi maradt belőlük repertoáron és hol. A komponisták rendszerint új utakat keresnek — olvasni — szokatlanul, merészen, úttörő módon, nemegyszer a megírhatatlan megírására vállalkozva természetesen nagy-nagy sikerrel, s problémák, ha adódnak egyáltalán, legfőképpen a szövegkönyvek dramaturgiájában lehetnek föl, mindezen apróságoktól eltekintve azonban teljes a harmónia és a katarzis, korunk magyar operája a parádicsomba ment, és megüdvözült legott.

Holott. Sebteben kiragadva pár címet a terméskől, alighanem lelkes operarajongóknak is földadna a leckét, ki írta és miről ismerjük mondjuk a *Lajos király* vialik, a *Laura* vagy a *Japán halászok*. Sőt, pusztán a címek

felszínén úszkálva, cseppet sem csodálkozunk azon, ha a *kérőkről* Kisfaludy Károly, a *Pathelin mesterről* a XV. századi francia vásári bohózat, az *Odysseus* és *Nausikaa*ról Homérosz jut valakinek eszébe, s nem Polgár Tibor, Láng István, *Pongrácz Zoltán*. Akad azért ellenpélda, jóval szerényebb számban. Mert a Pomádé király, a Várnász vagy a C' est la guerre például jó eséllyel kacérkodik a halhatatlansággal, s noha hazai közvetítéssel, de eljutottunk külföldi színpadokra; a magyar opera klasszikusai máris. Sőt a lista még könnyen bővíthet a legutóbbi időkben született alkotásokkal, melyek túlságosan közeli ahhoz, hogy kedvező csillagzatukból érdemes jövőjüket gyorsan jövendölhettünk, amiként a könyv utóhangja is leszögezi bölcsen: „ez a feladat az időre — mindmáig a legmegbízhatóbb kritikusra vár”. (Minő kalandot kínálna e legmegbízhatóbb kritikust a könyvben szereplő „megbízhatatlanokkal” szembesíteni...)

Boros Attila hézag- (pontosanban, lexikon) pótló kézikönyve eligazításokkal szolgál a premerek szereposztásáról, idejéről, helyéről, ahonnan egyebek között megtudhatjuk, harminc év harminc operájából kilencet vidéken tartottak keresztvíz alá. Hármát Debrecenben (*Csenki Imre: A bajusz, 1959,*

Pongrácz Zoltán: Odysseus és Nausikaa, 1960, Tardos Béla: Laura, 1966.), kettőt Pécsen (*Szönyi Erzsébet: Firenzei tragédia, 1970, Károly Róbert: Japán halászok, 1970*) és négyet Szegeden. Helyesebben szólva három és fellet: *Vántus István* két darabját (*A három vándor, Aranykoporsó, Nemeth Amadé Villonját meg a szabadiéri játékokon a Vidróczkát — Farkas Ferenc* művel először a rádió hangzott el, a szerző azonban átdolgozta, s így lényegében új magyar bemutatónak számít a romantikus népi opera 1964-es fesztiválpremierje. A kiadványból elolvasható még az operák cselekményének tartalma, megtekinthető egy-egy fotó is az előadásokról, viszont a hátsó borítólapon ajánlása minden kétséget eloszlat: a kötetnek „nem célja, hogy a magyar operaalkotás stílárú útját elemezze”, mely szempontnak *Boros Attila* gyűjteménye maradéktalanul eleget is tesz. A Zenei Hetekre ezenkívül még nyolc könyvet ajánl a Zenei-kiadó. *Carelli Gábor: Utam a Metropolitan-be* című önéletrajzát, *Bónis Ferenc* összeállítását, *Igy láttuk Kodályt* címmel, *Várnai Péter Ligeti Györggyel* készült beszélgetéseit, valamint *Króó György Rácz Aladár*ról írott tanulmányát, egyebek között.

Nikolényi István

Pénz a gödörben

A gépkocsi óvatosan gyorsít, hogy kevesebb benzint fogyjon. Közél az úti cél. A Zsitva sor után a szeméttel feltöltött téglagyári gödör következik. Azután egy hatalmas mélyedés, félig tele a háztartási és az ipari hulladékkal. A városi szemételep.

A szemét eltüntetésének az a legolcsóbb módja, hogy betemetik vele a gödöröket — mondja *Horváth Sándor*, a Szegedi Városgazdálkodási Vállalat üzemmenőke. — Azután húszcentis földtakaróval borítjuk be. Csak arra kell vigyázni, hogy a szemét kiszáradjon. Ennek nem kedvez az, hogy a vághídi zsidradék és a szippantókocsik tartalma is közékeveredik. De nincs más lehetőség. A szemétegetőre még várni kell.

Másfélszáz járművet fogadunk naponta — folytatja *Szabó János*, a telep vezetője. — Az ipari üzemek, a vállalatok fizetnek is a szemét lerakásáért, köbméterenként 19 forint 50 fillért.

A hulladékkipacok összetételéből következtetni lehet arra, hogy honnan származnak. A ruhagyárból például a tarka textilálya — közte a használható darabok is. A szörmecskók a szűcsipari szövetkezetből. A faládákat és a rakodólapokat valószínűleg a konzervgyárban selejtezhették ki. Akad még több száz összegegett gumikorszyú és sok-sok műanyagforgács. Ezek eredetét már nehezebb „kinyomozni”.

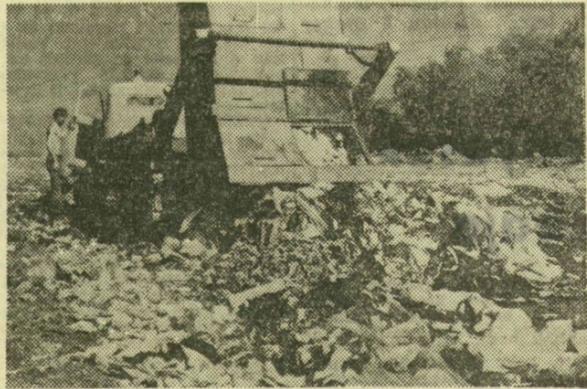
Dolgozgat?
Muszáj. Kevés a nyugdíj.

Azt a sok papírt nem bírja elvinni.

Még hogy nem! Van kéreppárom, 30 éves, de ér annyit, mint egy új. A régi dolgokat meg kell becsülni. Ennek a papucsnak például még jó a talpa. Megfejelem, és majd hordja még valaki. Az ócskás is megveszi. A száraz kenyeret is érdemes kiválogatni. Arra is tudok vevőt — azzal a szemétkeresgélő, kopottas ruhájú öregember kihúzza magát, és a telep bejáratára felé figyel. Egy kukás kocsi érkezik. Megáll, a tartályát megdönti, forgatja, úgy üríti ki. Tucatnyian állják körül. Elő a kocsi rakodója. Ő is szedegeti a penészes kenyérdarabokat.

Sok a száraz kenyér?
Az áremelés után majdnem eltűnt. Pedig ez a legolcsóbb takarmány a malacoknak. Újabb megint többet lehet találni a szemétkeresgélő, kopottas ruhájú öregember kihúzza magát, és a telep bejáratára felé figyel.

Sokféle ember dolgozik

Somogyi Károlyné felvétele

Újabb konténer hulladék kerül a földbe

nálunk — fordul hátra egy másik rakodó.

A szemétkeresgélő?
Jobban szeretjük, ha köztisztaságiaknak hívunk bennünket. Ha ezt a ruhát levettük, senki sem „vetheti szemünkre”, mivel keressük a kenyerünk.

A keresgélőket távolról nézi a telep frnoka. Mosolyog. — Ki vesződik ma már a száraz kenyérről? A többi holmi is általában kacat. A guberalók szakosodnak, mert nem mindenre érdemes odafigyelni. Azért is kevesen hajlandók lehajolni, amit más eldobott.

Az a baj — mondja *Ábrahám Jenő*, a telep másik vezetője —, hogy a szemétkeresgélő forrása is lehet. A dolgozóink védőöltést kapnak. Ruhát és fürdési lehetőséget biztosítunk nekik. Az itteni „törzsvendégek” viszont nem is kérdik, szabad-e bejönni a telepre. Föl szállnak a buszra is, vizsik magukkal az összegyűjtött lim-lomot. Azért ezt meg kellene akadályozni!

Nem áll módunkban, hogy távolartsuk a guberalókat. Csak a hatóság tudná megakadályozni szorgos tevékenységüket. Nem örülünk nekik — közli *Nagy Iván*, a köztisztasági részleg vezetője. — Azt kellene elérni, hogy az intézmények és a vállalatok jobban mentsék a forintokat. Tervezzük, hogy a közeljövőben a MEH-vel közösen a telep szomszédságában létesítünk egy átvevőhelyet. Egyelőre a papírulladéknak, ami persze csak töredéke a szemétkeresgélő értéknek, mégis jelentős.

A szemételep letaposott drótkerítés mellett valóban több mázsányi kartondobozt raktak egymásra. Akik összegyűjtötték, hetenként kétszer is fogadnak lovas kocsit, hogy elszállítsák a MEH-be, a többi hasznos hulladékkal együtt. *Állításuk szerint 6—7 ezer forintot is*

megkereshetnek egy hónapban. A telep dolgozói szerint tucatnyian úzik rendszeresen ezt a foglalkozást. Alkalomszerűen pedig többen is. A szemétkeresgélőket azonban ők sem tudják tökéletesen hasznosítani. A telep farkaskutyája csóvázás fotelben pihenhet. Év végén, amikor a vállalatok selejteznek, bútor is kerül a telepre. Elvész a szemétkeresgélő nyersanyag, is. Jövőre, amikor várhatóan megtelik a gödör, földdel terítik be...
Jámbor Ernő

Képzőművészeti világhét '79

Pályázatok

A gyerekek vizuális kultúrájának szentelt idei képzőművészeti világhét nem szeretne néhány napra koncentrált, kampányjellegű esemény lenni. A Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége a minisztériumokkal és társszervekkel együttműködve ennek a felismerésnek szellemében hirdeti éppen a világhétet két pályázatot.

Az egyik pályázatot *Művészet a technikai nevelésért* mottóval hirdették meg. Célja annak a többletnek a felderítése és kiaknázása, amit csak az iparművészet adhat hozzá a technikai műveltség általános iskolai és iskolán kívüli fejlesztéséhez. A komplex gondolkodásnak, a dolgok technikai, esztétikai, funkcionális stb. oldalai szerves egységének felismerése a pályázat célja. Az érdeklődő képzőművészek október 5-ig jelezhetik részvételi szándékukat a szövetség titkárságán. A művek

beadási határideje 1980. február 17.; eredményhirdetés március 1.

A másik pályázat címe: *A mi iskoláskönyvünk*. Ezzel szeretnék mozgósítani a művészek alkotó fantáziáját a vizualitás új és elmélyültebb felhasználása érdekében, az általános iskola tanterveiben. A pályázatot kiíró szervek bíznak abban, hogy a résztvevők rátalálnak a vizuális nevelés, oktatás olyan új módszereire, melyek vagy továbbfejlesztik az eddigieket, vagy új kísérletező utat nyitnak oldva, illetve helyettesítve a még mindig túltengő verbalitást. Az érdeklődők október 10-ig jelentkezhetnek részvételi szándékkal. Október 24-én a pályázni szándékozók konzultáción találkoznak azokkal a szakemberekkel, akik a tankönyvkiadás valamelyik területének elméleti szakemberei, gyakorlati munkásai. A pályázat beadási határideje 1980. március 14.

Hiánycikkek nyomában

Alufólia

Két-három évvel ezelőtt még reklámhadjáratot indítottak népszerűsítésére. A rádiót, a televíziót is segítségül hívva győzködtek bennünket, alkalmazása praktikus. Megkönnyíti, meggyorsítja a főzést. Kíméli pénztárcánkat, mert energiát spórolhatunk vele. Kíméli szívünket, mert megment a felesleges kilóktól.

Az alufólia immáron aligha szorul reklámzásra. Megszoktuk, megkedveltük. S mire idáig jutottunk: hoppon maradtunk. A rádió és a televízió mostanság már azért foglalkozik vele, mert se égen, se földön nem lehet kapni. A hírverés és a valóságos lehetőségek libikókáján elégedetlenül hintáznak a vásárló. S kérdéseket záporoztat a kereskedőkre. Mi lesz a játék vége? A bolti

eladók tanácstalanul vállalkoznak vonaglatok. A PIERET szegedi kirendeltségén viszont elmondták: ismerik a gondokat. Sőt. Tesznek is azért, hogy a lakosság elégedettségét, némelyest leszereljék. Evről évről többet rendelnek a népszerű tekerésekből. Míg tavaly mindössze 37 ezret forgalmaztak a megyében, idén már 83 ezret osztanak szét az üzleteknek. S mivel a Kőbányai Könyvüfémműben a közeljövőben üzembe helyezik az új fóliagyártó gépsort, októbertől már valószínűleg megnövekedett árualappal állhatnak a lakosság rendelkezésére. Ez a mennyiség feltehetően elég is lesz. Időközben ugyanis sokan visszatértek a főzés hagyományos formáihoz...

Tejszinpör

A recept még fejünkben van. A tasak tartalmát fél liter tej fokozatos adagolásával kell összekeverni, s felverni. Máris kész a tejszínhab. Szóval a recept megvan. A por viszont nem kapható. Sem a jugoszláv importból származó, sem a hazai. Főképp az utóbbit hiányoljuk. A Szegedi Paprikafeldolgozó Vállalat terméke — alkalmi közvéleménykutatásom eredményét adom közre — úgy szólván lehengerelte a konkurenciát. Amíg volt a boltokban. Olcsóbb, több, tejszínhab ízűbb, edesebb volt, mint a vetélytárs. Nem csoda hát, hogy mindenféle propaganda nélkül megnyerte az eddesszájú lakosság tetszését. Az átütő siker még a gyártó céget is meglepte. Talán kisebb népszerűséggel is megelégedtek volna. Most kevésbé főne a fejük...

Kevesebb érdeklődőnek kellene elmagyarázniuk, hogy a tejszinpör alapanyaga tőkés importból származik. Kemény valutával kell fizetni érte. Az első szállítmány tavaly szeptemberben érkezett meg, abból 120 tonna tejszinpótló port tudtak előállítani. Ez a mennyiség nyárra elfogyott. A vállalat októberben újabb importengedélyt kért. S miután ezt jóváhagyták, várható, hogy a közeljövőben ismét felbukkannak a boltokban a nyálkássággal kecsegtető tasakok. De a készlet valószínűleg megintcsak gyorsan kifut. A tejszínhabpotló port újra felírhatjuk a hiánycikkek listájára. Ha csak addig ki nem találják a helyettesítőjét. A tejszínhabpotlót pótló port...

Ladányi Zsuzsa